

SPRAWDZIAN 4:

Powinniście potrafić:

Układ wydalniczy

- podać przykłady substancji, które są wydalane z organizmu człowieka oraz wymienić narządy biorące udział w wydalaniu;
- opisać budowę i funkcje głównych struktur układu wydalniczego (nerki, moczowody, pęcherz moczowy, cewka moczowa).

Układ nerwowy

- opisać budowę i funkcje ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego;
- porównać rolę współczulnego i przywspółczulnego układu nerwowego;
- opisać łuk odruchowy, wymienić rodzaje odruchów oraz przedstawić rolę odruchów warunkowych w uczeniu się;
- wymienić czynniki wywołujące stres oraz podać przykłady pozytywnego i negatywnego działania stresu;
- przedstawić sposoby radzenia sobie ze stresem.

Narządy zmysłów

- przedstawić budowę oka i ucha oraz wyjaśnić sposób ich działania;
- przedstawić rolę zmysłu równowagi, zmysłu smaku i zmysłu węchu i wskazać lokalizację odpowiednich narządów i receptorów;
- przedstawić przyczyny powstawania oraz sposób korygowania wad wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm);
- przedstawić wpływ hałasu na zdrowie człowieka;
- przedstawić podstawowe zasady higieny narządów wzroku i słuchu.

Układ dokrewny.

- wymienić gruczoły dokrewne, wskazać ich lokalizację i przedstawić podstawową rolę w regulacji procesów życiowych;
- przedstawić biologiczną rolę: hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów;
- przedstawić antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu;
- wyjaśnić, dlaczego nie należy bez konsultacji z lekarzem przyjmować środków lub leków hormonalnych (np. tabletek antykoncepcyjnych, sterydów).

Skóra

- podać funkcje skóry, rozpoznać elementy jej budowy (na rysunku, według opisu itd.) oraz

przedstawić jej cechy adaptacyjne do pełnienia funkcji ochronnej, zmysłowej (receptory bólu, dotyku, ciepła, zimna) i termoregulacyjnej;

Rozmnażanie i rozwój

- przedstawić budowę i funkcje narządów płciowych (męskich i żeńskich) oraz rolę gamet w procesie zapłodnienia;
- opisać etapy cyklu miesięczkowego kobiety;
- przedstawić przebieg ciąży i wyjaśnić wpływ różnych czynników na prawidłowy rozwój zarodka i płodu;
- przedstawić cechy i przebieg fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka;
- przedstawić podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową.

Stan zdrowia i choroby

- przedstawić znaczenie pojęć „zdrowie” i „choroba” (zdrowie jako stan równowagi środowiska wewnętrznego organizmu, zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne; choroba jako zaburzenie tego stanu);
- przedstawić negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych (tytoń, alkohol), narkotyków i środków dopingujących oraz nadużywania kofeiny i niektórych leków (zwłaszcza oddziałujących na psychikę);
- wymienić najważniejsze choroby człowieka wywołwane przez wirusy, bakterie, protisty i pasożyty zwierzęce oraz przedstawić zasady profilaktyki tych chorób; w szczególności przedstawić drogi zakażenia się wirusami HIV, HBV i HCV oraz HPV, zasady profilaktyki chorób wywołanych przez te wirusy ;
- przedstawić czynniki sprzyjające rozwojowi choroby nowotworowej (np. niewłaściwa dieta, tryb życia, substancje psychoaktywne, promieniowanie UV) oraz podać przykłady takich chorób;
- przedstawić podstawowe zasady profilaktyki chorób nowotworowych;
- uzasadnić konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych (np. badania stomatologiczne, podstawowe badania krwi i moczu, pomiar pulsu i ciśnienia krwi);
- analizować informacje dołączane do leków oraz wyjaśnić, dlaczego nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować leków ogólnodostępnych oraz dlaczego antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniem lekarza (dawka, godziny przyjmowania leku i długość kuracji);